

**NÖROLOJİK TEDAVİLERDE KULLANILAN BAZI ŞİFALI BİTKİLERİN
ADLARI ÜZERİNE KÖKENBİLİMSEL BİR İNCELEME**

Mayagül Ergenekon¹

Dr. Öğr. Ü. Nermin Bölükbaşı²

Prof. Dr. Okan Bölükbaşı³

Özet

Bu araştırmada, nörolojik tedavilerde kullanılan bazı şifalı bitkilerin dilbilimsel açıdan incelenmesi konu edilmiştir. *Fitonimler* (bitki adları) anlambilim ve kökenbilim açısından ele alınmıştır. Tıp üzerine yazılan eski metinlerde bu sözcüklerin kullanımına dair örnekler ortaya konmuştur. Araştırma yöntemi olarak tarihsel karşılaştırmalı yöntem kullanılmıştır. Sağlık alanında kullanılan şifalı bitki adlarının kökenbilim açısından incelenmesi iki yönden önemlidir. Birincisi sağlık ile ilgili sözcükler sağlık meslek örgütünü doğrudan ilgilendirmektedir. İkincisi, sağlıkla ilgili sözcükler dillerin en eski sözcüklerini oluşturmaktadır. Sağlıkla ilgili sözcükler, bir dilin zaman içindeki yolculuğu hakkında bize kapsamlı bilgiler vermektedir. Antik Yunan ve Latin dillerinin ortak kültürel mirası sayesinde hastalıkların ve şifalı bitkilerin Latince adları uluslararası kabul görmektedir. Ancak her dilde bitkinin kendi özel adları ve eş anlamları vardır. Türk tıp ve farmakoloji terminolojisinde, geniş bir grup terim, hastalıkların, bitkilerin ve ilaçların adlarını oluşturmaktadır. Çalışmamızda değinilen fitonimlerin çoğunun Yunan-Latin kökenleri vardır ve bu sözcüklerin uluslararası kullanımı mevcuttur. Makalede incelenen fitonimler çoğunlukla Türkçenin İngilizce, Farsça, Arapça, Fransızca, Yunanca ve Latince gibi dillerle olan ilişkileri sonucu dilimize kazandırılan sözcüklerden oluşmaktadır. Araştırma konusu olan nörolojik tedavilerde kullanılan bazı şifalı bitkilerin adları Latince bilimsel, Türkiye Türkçesi ve halk arasında kullanılan adları olarak verilmiştir. Alanla ilgili terminoloji büyük ölçüde İngilizce olarak üretilmiş olduğu için, terimlerin İngilizce karşılıkları da parantez içinde verilmiştir. Ayrıca diğer dillere de başvurulmuştur. Bitkilerin Latince bilimsel adları Uluslararası Bitki, Mantar ve Alg Adlandırma Yasası (Melborn Yasası) (*International Code of Nomenclature of algae, fungi and plant*) dikkate alarak belirlenmiştir. Şifalı bitkilerin kökenini, yapısını, çevredeki gerçekliğin çeşitli kavramları ile olan bağlantısını incelemek, dilsel bir malzemedir. Bu çalışma ilerde ‘Şifalı bitki terminolojisi ve tanımı’ eğitim kılavuzlarını yazmak için örnek bir çalışmadır ve sözlük bilimciler, dil bilimciler, toplum dilbilimciler, hekimler ve tıp öğrencilerine faydalı olacak bir kaynak oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dilbilim, Kökenbilim, Farmakofitonim, Bitki Adları, Tıp Terminolojisi.

¹ İstanbul Okan Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Rusça Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı, İstanbul.

9 Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dilbilim Bölümü, Doktora Öğrencisi.
mayagul.ergenekon@okan.edu.tr

² İstanbul Okan Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı, Toksikoloji Bilim Dalı, İstanbul.
nermin.bolukbasi@okan.edu.tr

³ İstanbul Okan Üniversitesi Tıp Fakültesi Nöroloji Anabilim Dalı, İstanbul. okan.bolukbasi@okan.edu.tr

**AN ETYMOLOGICAL ANALYSIS ON THE NAMES OF SOME MEDICINAL
HERBS USED IN NEUROLOGICAL TREATMENTS**

ABSTRACT

In this study, linguistic examination of some medicinal plants used in neurological therapies is discussed. Phytonims are handled both semantically and etymologically. Besides, examples for the use of these words in the old texts about medicine are presented. Historical comparative research is used as methodology. It is important to investigate the etymology of the medicinal herbs used in health for two reasons. First, there is a direct interest between these words and healthcare organizations. Second, the words related with health constitute the oldest vocabulary of the languages. These words give comprehensive information about the journey of a language over time. Thanks to the common cultural heritage of the Ancient Greek and Latin languages the Latin names of diseases and medicinal plants are acknowledged internationally. However, plants in each language have their own special names and synonyms. In Turkish medicine and pharmacology terminology, a large group of terms form the names of diseases, plants and medicines. Most of the phytonims handled in the study, have Greek-Latin origins and international uses. They consist of the words which have brought in our language as a result of the relationship between the Turkish and the different languages like English, French, Arabic, Greek, Latin and Persian. Some of the medicinal herbs in the study, which are used for neurological treatments, presented with the technical terms in Latin, Turkish languages and as used by the public. Since the terminology related to the field is mostly produced in English, the English equivalents of the terms are given in parentheses. The other languages are also used. The technical terms of the phytonims have been identified by taking account the International Code of Nomenclature for algae, fungi and plants (Melbourne Code). Investigating the roots and structure of the medicinal herbs or their connections with the several concepts of the authenticity around is a linguistic material. Accordingly, this study is an example for the future studies about the terminology and recipes of medicinal herbs and it also contains a useful bibliography for the linguists, lexicologists, sociologists, doctors and medicine students.

Key Words: Linguistics, Phenomenology, Phytonim, Plant Names, Medical Terminology

GİRİŞ

Bitki adlandırması dilin ilk varlığıyla başlayan ve günümüze kadar devam eden bir süreçtir. Öner, bitkilerin insan yaşamındaki vazgeçilmezliği her dilde bitkilerin adlandırmalarını zengin bir alan haline geldiğini belirtmektedir (2004: 273). Bitki adların tıbbi adlandırması dünyanın birçok dilde yaygındır, çünkü bitkiler sadece besin kaynağı olmakla birlikte aynı zamanda insan ve evcil hayvan hastalıklarının çeşitli tedavisi için kullanılan bir maddedir. Bitkilerden hazırlanan ilaçlar ve ürünler yüzyıllar boyunca rahiplerin, bitki uzmanlarının, şifacıların ve doktorların ana malzemeydi. Türk ve İslam bilim ve felsefe dünyasının harika adamı İbn-i Sina ya da diğer adıyla bilenen Avisena'ya göre: *Hekimlerin üç silahı vardır: sözcük, bitki ve bıçak*. Bitkiler birçok antik halklar için ilk ilaçlar konumunda olmaları 'ot', 'ilaç', 'tedavi', 'hekim' gibi sözcükbirimlerin ortak bir köküne ya da benzer seslere sahip olduğunu saptanmıştır. Örneğin, Babillerin dilinde, *shammu* sözcükbirimi hem 'tedavi' hem 'ot' anlamına geliyordu. Eski Türkçede de benzer durum rastlanabilmektedir; eski zamanlarında hekimleri *otaçi* (otacı) olarak adlandırmaktadırlar ve 'şifalı otlarla tedavi etmek' anlamına gelen {ota-} eyleminin ve {-ÇI} biçimbiriminin {-cı} birimcikten oluşmaktadır (DTS: 373; DLT, III: 252).

Bu çalışmada bitki adları için *fitonim* ve *farmakofitonim* terimleri kullanılmaktadır. Dilbilim alanında *fitonim* terimi XX yüzyılın ikinci yarısından itibaren aktif şekilde kullanmaya başlanmıştır. Dilbilimsel çözümlemede ilk olarak 'Özel adların genel teorisi' kitabında A.B. Superanskaya tarafından kullanılmıştır (1973: 189). *Fitonim* terimi Yunanca *φῦτόν* 'bitki', *ὄνομα* 'ad' sözcükbirimlerden oluşan bilimsel bir terimdir. Çalışmamızda T.A. Bobrova'nın, Y.A. Dyachenko, N.I. Konovalova'nın, I.V. Podolskaya'nın ve A.B. Superanskaya'nın sunulan bilimsel çalışmalara başvurarak bitki adlandırması için kullanılan terimler dikkate alınmıştır:

- i. **Fitonimi** (İng. phytonymy): *fitonimik birimlerin bir bütünlüğü*;
- ii. **Fitonim** <fitonimsel birimi (İng. phytonim< phytonymik unit): *ağaçların, çimlerin, çaluların, çiçeklerin, meyvelerin, sebzelerin ve diğer bitkilerin adlarının anlamsal (semantik) bütünlüğü*;
- iii. **Fitonimi sözlüğü** (İng. Phytonymik lexicon), *fitonimleri içeren metinlerinde kullanılan sözlükbirimlerin dizgesel bir betimlemesidir* (Varbot, 1998).

Fitonimler, ülkenin ve halkın kültürünü, tarihini ve gerçeklerini yansıtan sözvarlığın gruplarından biridir.

1. AD BİLİMİ VE KÖKENBİLİMİ

Ad bilimi (İng. onomasiology), kökenbilimiyle sıkı bir ilişki içindedir. Bitki adları tür adları grubuna girmektedir. Aksan'a göre (2009: 125), tür adı sayılan ögelerin hangi yollarla, ne biçimde kavram haline geldiği; yeryüzündeki varlıkların, somut ve soyut nesnelere dilde nasıl anlatım bulduğu araştırılmalıdır. Bu çalışma tür adları biliminin alt kolu olan bitki adlarının kökenbilimiyle ilgilidir.

Kökenbilim (İng. etymology) dil çalışmalarında bir sözcüğün hangi kökene dayandığı, hangi kavramı yansıttığı ve hangi gelişmeleri gösterdiği gibi konuları inceleyen bir bilim dalıdır. Kökenbilimin bir bilim dalı olarak gelişmesinde önemli rolü olan ve karşılaştırmalı dilbilimin temelini oluşturan W. Jones, C. Rask, F. Bopp'un çalışmaları bir sözcüğün kökeninin nasıl araştırılması gerektiğini göstermektedir. Kökenbilim dildeki bir ögenin kökeninin, nereden geldiğini aydınlatılabilmek için bu ögenin eldeki en eski metinlerdeki biçimine inme, dilin değişik lehçe ve ağızlarında bulunup bulunmadığını, başka dillerde benzerlerinin olup olmadığını araştırmaktadır. Aksan'a göre, eğer dilin kendi sözcüğü inceleniyorsa en eski biçimiyle lehçe ve ağızlardaki çoğunlukla eski biçimine yakın kullanımları, köken aydınlatılmasında çoğu kez büyük ölçüde yardımcı olmakta, yerli olduğu sanılan kimi sözcüklerin eski biçimlerine ulaşmakla onların yabancılıkları da ortaya çıkmaktadır (2009: 51).

1.1. Türkçede Bitki Adlandırmasında Ödünçleme Yolu

Bitki adlarının Eski Yunan, Latin, Fars, Türk, Slav dillerinden ödünçleme yoluyla alındığı ve başka dillere çevrildiği bilinmektedir. Türkçede kullanılan bitki adlarının bir kısmı da diğer dillerden ödünçleme yoluyla alınmıştır. Alkayış, Türkçede kullanılan alıntı bitki adlarının Arapça, Farsça, Ermenice, Latince, Rumca, Fransızca, İngilizce, İtalyanca, İspanyolca, Bulgarca, Çince, Gürcüce, Sırpça, Slavca, Moğolca, Rusça, Portekizce ve Lehçe kökenli olduğunu belirtmektedir (1998: 72).

Yabancı kökenli adları olup Türkçenin söz varlığıyla türetilmiş bitki adları dilimizde mevcuttur. Bunun bir örneği olarak ülkemizde 'Canavar otu' (Lat. *Orobanche ramosa*) olarak bilinen bitkinin adı Farsça *cānāver* ve Türkçe *ot* sözcükbirimlerinden türemiş bir fitonim olarak gösterebiliriz. Halk tarafından bu bitkiye bu tür bir ad verilmesinin nedeni, bitkinin özelliklerle bağlantılıdır. Canavar otu, yaşamını bitkilerin köklerine tutunup sürdürebilen ve bahçe bitkilere zarar veren bir bitkidir. Halk arasında bu bitki canavara benzetilerek bu adın verilmesi uygun olarak görülmüş olmalıdır. Bu bitkinin halk arasındaki başka bir adı olan 'verem otu', yine otun başka bitkileri yıpratmasından dolayı böyle adlandırılmıştır. Son zamanlarda halk arasında yaygınlaşan başka bir adı da 'kansere otu'dur. Bu adlandırma, değişen çağda değişen adlandırmalara güzel bir örnek oluşturmaktadır. Anlambilimsel inceleme bir sözcüğün başka yeni bağlamlara taşındığında sözcüğün anlamının zaman içerisinde nasıl geliştiği hakkında bize ipucu sunabilmektedir.

1.2. Türk Halk Etimolojisi

Türkçede kullanılan bitki adları çok çeşitlidir. Şahin, Türkçede yazı diline girmiş olan bitki adlarının yanı sıra halk arasında kullanılan ve bölgelere göre değişiklik gösteren bitki adlarının, çeşitli alanlarda yapılmış çok sayıda çalışmaya rağmen şimdiye kadar tam olarak ortaya konmadığına dikkat çekmektedir (2007: 571). Bugün Anadolu'da kullanılan ağızları yazı diline kıyasla birkaç kat daha geniş bir söz varlığına sahiptir (Aksan,1999: 69). Bunun birçok sebebi vardır. Bunlardan biri, ağızlarda aynı bitkinin farklı adlarla karşılanmasıdır. Örneğin: **Boynuzlu gelincik** (Lat. *Glaucium*): Boynuzlu haşhaş, Çanakkıran, Çömlekçallatan, Eşek lalesi, Gülfatma, Gülgülü, Gülgülüm, Gülhatun olarak da bilinmektedir (TBAS: 51).

Diğer bir sebep de aynı fitonimin birden fazla bitkiyi karşılamasıdır; Türkiye'de *mayasıl otu* olarak bilenen bitkilerin bilimsel Latince adları Achillea , Aetheorhiza Cass., Ajuga, Aristolochia, Artemisia, Cardamine, Ceterach DC., Chelidonium, Cichorium, Cnicus, Crepis, Digitalis, Foeniculum vulgare Miller, Hypericum, Marrubium, Opopanax W.Koch, Plumbago, Telephium, Teucrium ve Ziziphora, cinslerine ait olduğu belirlenmiştir (Sevgi ve diğ., 2013).

Sözcük çeşitliliğini artıran bir diğer sebep de sözcüklerin çeşitli ses olayları neticesinde farklılaşmasıdır. Halk tarafından verilen bitki adlarının birçoğu geniş çapta yayılmaktadır ve bazılarının telaffuzları halk etimolojisinden dolayı değişmektedir: Lat. **Chenopodium antelmintiicum**: Kazayak, Kazıyak, Kazağ, Gazayağı, Gazayak, Gazeyağı, Gazyak (TBAS: 165).

Bitki adlandırmasında halk etimolojisinde şifalı bitkilerin adlarının kendilerine atfedilen, iddia edilen veya gerçek tedavi edici ve farmakolojik etkileri, uygulandıkları hastalıkların adları veya zehirlilik gibi özellikleri nedeni ile verildiği saptanmıştır. Türkçede bitki adlandırmasında tedavi ettiği hastalığın izlerini görmekteyiz: Basur otu (GTS), Çıban otu (TVKS), Dalak otu (GTS), Diş otu (TVKS), Dizanteri otu (TVKS), Dolama otu (GTS), Egzama otu (TVKS), Etyaran otu (TVKS), Fıtık otu (TVKS), Frengi otu (TVKS), Göbek otu (GTS), Göz otu (TBAS), İshal otu (TBAS), Kabakulak otu (GTS), Kabakulak Mantarı (TBAS), Karınağrısı otu (TBAS), Karıngeçürür otu (BBSD), Kuduz otu (TVKS), Mayasıl otu (GTS), Müshil otu (TVKS), Nezle otu (GTS), Oğlandüşüren otu (TVKS), Öksürük otu (GTS), Saçkıran otu (TBAS), Sancı otu (TBAS), Sarılık otu (TVKS), Sıtma otu (TVKS), Siğil otu (BBSD), Uyuz otu (GTS), Yara otu (TBAS).

Bu sözcüklerin ortak kökü *ot* 'tur ve 'ot, yeşillik' (DTS: 373; DLT, I: 299; Kuun: 101, 257), 'ilaç, zehir' (DTS: 373), 'merhem' (Kuun: 96, 257) anlamına gelmektedirler. Bu tür fitonimler geleneksel şifacı ve doktor nesillerin birçok deneysel deneyimi sonucunda oluşturulmuştur. Belirli bir hastalığa karşı bir bitkinin etkinliği ya da farmakolojik özellikleri gözlemlendiğinde bu bitkinin kullanılabilirliği hakkında bilgi taşıyan bir ad verilir. Tıbbi bitkilere halk tarafından verilen adları büyük ölçüde mevcut tıbbi özelliklerine karşılık gelmektedir.

2. FARMAKOFİTONİM TERİMİNİN KULLANILMA GEREKÇESİ

Bu çalışmada farmakolojik özellikleri taşıyan bitki adları için *farmakofitonim* terimi kullanılması uygun görülmüştür. Türk alanyazıda *farmakofitonim* terimi ilk kez kullanılmaktadır. *Farmakofitonim* terimi ilk kez Rus araştırmacı O. Rubtsova tarafından Doktora tezinde (2015) kullanıldı ve Rus dil bilim camiası tarafından bu yenilik sıcak karşılandı. Bizim çalışmamızda bu terimin kullanılması terimlerin taşıdığı anlamsal çağrışımı yansıtmaya gerektiği düşüncesinden doğmaktadır.

Antik Yunan'da, φάρμακον (pharmakon) hem ilaç hem de zehir anlamına gelmektedir (Veysman, 1899: 1306). Birçok bitkinin toksik özellikler taşıdığı ve sadece ilaç olarak değil, aynı zamanda *fitonozi* 'bitkiden kaynaklanan patolojik durumu' etkisi ile ölümcül bir zehir de olabileceği eski çağlardan beri bilinmektedir. Aksan'a göre, bitki gibi tür adlarının adlandırılmasında kimi nesnelere çok benzedikleri, yakından ilişkili oldukları ya da herhangi bir biçimde bağlı buldukları bir nesneyle olan yakınlıklarının belirtilmesi yoluyla adlandırılır (2009: 125). Eski Türkçede *ot* sözcüğü 'ilaç, zehir' anlamına gelmektedir. Rusçada *mpavá* [trava:] 'çimen' sözcüğünden *ompáva* [atra:va] 'zehir' ve *mpavumь* [travi:t'] 'zehirmek' sözcükleri türemiştir. Türkçede de bitkinin zehirli özellikleri adlandırmaya yansımıştır: Gelinboğan (GTS), Danakıran (TBAS), Kaplanboğan (GTS), Koyunkıran (LME), Köpeköldüren (TVKS), Kuzukıran (TBAS), Çakalboğan (GTS), İtboğan (GTS), Kaplanboğan (GTS), Kurtboğan (GTS) bitki adlarında bazı bitkilerin toksik olma özelliğini görmek mümkündür.

3. KÖKENBİLİMSEL ÇÖZÜMLEME İÇİN ALANYAZI ARAŞTIRMASI

Çalışmamızın araştırma nesnesi olarak nörolojik tedavilerde kullanılan farmakofitonimler belirlenmiştir ve bu sözcükbirimler tespit edilirken alanyazıda mevcut olan birçok kaynaklardan yararlanılmıştır. Belirttiğimiz gibi günümüze kadar gelebilmiş bitki adlarının bir kısmı ödünçleme sözcükleridir. Özellikle Eski Anadolu Türkçesi döneminden itibaren telif tıp eserlerindeki ve diğer tarihi kaynaklarındaki sözcükler birçok Türkçe bitki adının günümüze kadar gelmesine yardımcı olmuştur. Türk dilinin ilk temel kaynaklarından olan ve bitki adları ile ilgili ilk bilgileri içeren XI. yüzyılda Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış 'Divanü Lügati't-Türk' ve 'Kutadgu Bilig' gibi eserlerde birçok Türkçe bitki adı mevcuttur. 'Divanü Lügati't-Türk'te kayıtlı olan bitki adlarından birçoğu halen Anadolu'da kullanılmaktadır (Duran, 223-229). 1390 yılında İshak bin Murad tarafından yazılmış olan 'Edviye-i Müfrede' adlı eseri Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türkçe bitki adlarını veren ilk kitaptır. Bu kitapta bulunan Türkçe bitki adlarının hemen tümü bu gün de Anadolu'da kullanılmaktadır (Önler,1990: 356).

1839 yılında İstanbul'da faaliyete geçen Askeri Tıp Mektebinde eski adıyla Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane olarak bilinen okulunda Fransızca öğretim yapan botanik hocaları tarafından Fransızca bitki adlarını Türkçeye çevirerek bir bitki adları sözcüğü yayımlanmıştır.

IAAOJ International Anatolia Academic Online Journal

1852 yılında Dr. John Martin Honigberger özellikle tedavi alanında kullanılan bitkilerin bir bitki adlar listesini yayımlamıştır (1852). Bu listede bulunan bitki adları Latince, İngilizce, Fransızca, Almanca, Türkçe, Arapça, Farsça ve Hintçe dillerinde verilmiştir ve bu bize XIX yüzyılın ortalarında kullanılan Türkçe bitki adları hakkında bilgi vermektedir.

Zamanın ünlü botanik hocalarından Dr. Salih Efendi (1865), Dr. Mehmed Ali Paşa (1874) ve Dr. Esad Şerefeddin (Köprülü)'nün (1912) kitaplarında genellikle Fransızcadan çevrilmiş pek çok bitki adı bulunmaktadır. Çeviri yoluyla elde edilen bu bitki adlar, sonraki botanik kitapları ve bitki adları sözlüklere girerek dönemimize kadar gelmiştir. Bunların hemen tümü 'Türkçe Sözlük'te kayıtlıdır (1988).

Edmond Boissier'in (1884) 'Flora Orientalis' eseri bize bitki adlarının Latince karşılıkları konusunda değerli bilgi kaynağı sağlamaktadır. Ayrıca bu eserinde 5. cildin sonuna eklenmiş olan 'Index Nominum Vernaculorum' adlı listede Arapça, Farsça, Yunanca ve Türkçe (Kırgızca, Tatarca) gibi dillerdeki yerli bitki adların karşılıkları bulunmaktadır. Bu listede 20 kadar bitki türünün Türkçe adı kayıtlıdır (Boissier, 1888).

A. K. Bedevian'ın 1936 yılında Kahire'de yayımlanmış olan 'Illustrated polyglottic dictionary of plant names' adlı eserinde 3.600 kadar bitki adının Latince, Arapça, Ermenice, İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve Türkçe karşılıkları bulunmaktadır.

Kökenbilimsel araştırmada kullanılan diğer önemli kaynak Hüseyin Kazım Kadri tarafından hazırlanan 'Türkçe lügati' adlı sözlüktür (1 cilt,1927; 2-1928; TDK 3-1943; TDK 4- 1945). Bu sözlükte birçok bitki adının Arapça, Farsça, Rumca ve Avrupa dillerindeki kökenleri araştırılmıştır. Ayrıca Uygur, Çağatay, Kazan, Azeri, Yakut, Altay, Çuvaş ve Kırgız lehçelerindeki karşılıkları verilmiştir.

Çalışmamızda günümüzde hazır olan ve mevcut güncel dil kullanımını yansıtan güncel kaynaklarından yararlanmıştır: Türkçe Bitki Adları Sözlüğü (Baytop, 2007), Büyük Türkçe Sözlük (TDK), Güncel Türkçe Sözlüğü (TDK), Türkçe Bitki Adları Sözlüğü (Karol ve diğ.,1994), Türkiye Türkçesinde Bitki Adları (Alkayış, 2007), Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (Gülensoy, 2007), Lügat-i Müşkilat-ı Ecza'da Türkçe bitki adları (Küçüker, 2010), Revnak-ı Bustan (Önler, 2000), Türkiye Türkçesi Ağızlar Sözlüğü (TDK) ve diğ.

4. VERİ TABANI, VERİ TOPLAMA ARACI VE YÖNTEM

Çalışmamızın veri tabanı oluşturulurken yapılan alanyazı taramasında Türkçedeki nörolojik tedavilerde kullanılan farmakofitonimlerin dökümünün yapıldığı bir veri tabanına rastlanmamıştır. Araştırma yöntemi olarak tarihsel karşılaştırmalı yöntem kullanılmıştır. Araştırmada tanım çözümlemesi (definitional analysis) ve kökenbilimsel çözümleme yapılmıştır. Tanım çözümlemesi, belirli bir bitkinin cins ve tür gibi taksonların bilimsel tanımlarının çözümlemesidir.

Bitkilerin Latin bilimsel adlarının yapısı, 1972'de kabul edilen Uluslararası Botanik Adlandırma Kodu, yeni adıyla Uluslararası Bitki, Mantar ve Alg Adlandırma Yasası (Melborn Yasası) (*International Code of Nomenclature of algae, fungi and plant*)

IAAOJ International Anatolia Academic Online Journal

tarafından belirlenir. Melborn Yasasına göre, bitki adları Latin alfabesi ve dilbilgisi kurallarına uyularak Latince derlenir. Bu yasa, 1753 yılında İsveçli bilim adamı Karl Linnaeus tarafından önerilen bitkilerin belirlenmesinin binominal (iki isimli) ilkesini onaylamıştır. Bu ilkeye göre, bitkinin adı binominaldır, yani iki sözcükten oluşur: cinsin adı ve onu takip eden türün adıdır. Cins adlar büyük harfle, türün adı ise küçük harfle yazılır. Buna *Binominal adlandırma* denir.

Çalışma nesnemiz olan farmakofitonimlerin incelenebilmesi için öncelikli nörolojik tedavilerde kullanılan bitki adları alanyazıda taranmıştır. Çalışmanın bir sonraki adımında farmakofitonimleri, taranan veri tabanı içinden seçilerek listelenmiş ve çalışmanın inceleme alanına giren nörolojik tedavilerde kullanılan 31 farmakofitonim sıralanmıştır. Farmakofitonimlerin Latince ve Türkçe karşılığı Çizelge 1’de gösterilmiştir:

Çizelge 1. Nörolojik Tedavilerde Kullanılan Şifalı Bitkilerin Listesi

Farmakofitonimin Latince karşılığı (Takson basamağı- Cins ve Tür)	Farmakofitonimin Türkçe karşılığı (Takson basamağı- Cins ve Tür)
<i>Avéna satíva</i>	<i>Yulaf</i>
<i>Ananá s comó sus</i>	<i>Ananas</i>
<i>Angélica archangélica</i>	<i>Melek otu</i>
<i>Bryónia álba</i>	<i>Şeytan şalgamı</i>
<i>Caméllia sinénsis</i> <i>Théa sinénsis (syn)</i>	<i>Yeşil çay</i>
<i>Cannábis satíva</i>	<i>Hint keneviri</i>
<i>Cónium maculátum</i>	<i>Baldıran otu</i>
<i>Crócus satívus</i>	<i>Safran</i>
<i>Cúrcuma lón ga</i>	<i>Zerdeçal</i>
<i>Eleutherocóccus senticó sus</i>	<i>Sibirya ginsengi</i>
<i>Gínkgo biló ba</i>	<i>Mabet ağacı, Japon eriği</i>
<i>Harpagophýtum procú mbens</i>	<i>Şeytan pençesi</i>
<i>Hupérzia serrata</i>	<i>Yosun çayı</i>

<i>Hypéricum perforátum</i>	<i>Sarı kantaron</i>
<i>Lavándula angustifólia</i>	<i>Lavanta çiçeği</i>
<i>Linaria vulgaris</i>	<i>Nevruz otu</i>
<i>Matricária chamomilla</i>	<i>Papatya</i>
<i>Melissa officinalis</i>	<i>Limon otu/Limon melisa otu</i>
<i>Medicágo sativa</i>	<i>Yonca</i>
<i>Narcíssus pseudónarcissus</i>	<i>Yabani nergis</i>
<i>Ocimum tenuiflorum</i>	<i>Kutsal fesleğen</i>
<i>Papáver somniferum</i>	<i>Haşhaş</i>
<i>Pánax gínseng</i>	<i>Kore ginsengi</i>
<i>Passiflóra incarnáta</i>	<i>Çarkıfelek</i>
<i>Polýgonum cuspidatum</i>	<i>Japon madımağı</i>
<i>Rhodiola rósea</i>	<i>Altın kök</i>
<i>Silybum mariánum</i>	<i>Deve diken</i>
<i>Scutellária lateriflora</i>	<i>Mavi kaside otu</i>
<i>Tanacétum parthenium</i>	<i>Pire otu</i>
<i>Valeriána officinális</i>	<i>Kedi otu</i>
<i>Vínca mínor</i>	<i>Küçük Cezayir menekşesi</i>

5. FARMAKOFİTONİMLERİN KÖKEMBİLİMSSEL ÇÖZÜMLEMESİ

Kökenbilimsel çözümlemelerde farmakofitonimlerin hangi dilden geldiği, Türkiye Türkçesinde bulunan karşılıkları ve kökenleri araştırılarak, cins (genus) ve tür (species) adlarından oluşan Latince bilimsel adı ve Türkiye Türkçesindeki karşılığı verilmektedir. Farmakofitonimler tanımlanırken aşağıda gösterilen basamaklar izlenmiştir:

- i. Farmakofitonimin Latince ve Türkiye Türkçesindeki karşılığı;
- ii. Farmakofitonimin diğer dillerdeki karşılığı;

IAAOJ International Anatolia Academic Online Journal

iii. Binominal isimlendirme ilkesine uyararak farmakofitonimlerin cins ve türleri;

iv. Kökenbilimsel açıklama:

a. Farmakofitonimin geldiği dildeki karşılıkları ve açıklamaları;

b. Farmakofitonimin Türkçe karşılıkları ve açıklamalarını içermektedir. Ayrıca tıp üzerine yazılan eski metinlerde bu sözcüklerin kullanımına dair örnekler de ortaya konmuştur.

v. Farmakofitonimin Fitokimyasal ve Etnobotanik veritabanımında bulunan (Phytochemical and Ethnobotanical Databases) bilgiler doğrultusunda tıbbi hammadde ve bileşenlerin tanımı verilmiştir.

Kökenbilimsel çözümlene yapılırken aşağıdaki kısaltılmalar ve girdi biçimleri kullanılmıştır:

1. Farmakofitonimlerin kökenlerinin hangi dilden geldiğini ve diğer dillerde karşılıkları Çizelge 2’de gösterilmektedir:

Çizelge 2. Farmakofitonimlerin Geldiği Dili Gösteren Kısaltılmalar

Dil	Kısaltılmalar	Dil	Kısaltılmalar
Latince	L.	Ukraynaca	Uk.
Yeni Latince (> 16 y.y.)	YLat.	Lehçe	P.
Yunanca	Yun.	Bulgarca	B.
Türkçe	Tür.	Çekçe	Ç.
Arapça	Ar.	Slovenca	Sl.
Akatça (Babil ve Asur dilleri)	Ak.	Litvanca	Lit.
İngilizce	İng.	Letonca	Let.
Almanca	Alm.	Sırp-Hırvatça	SH.
Fransızca	Fr.	Fince	Fin.
Rusça	R.		
Türk lehçeleri			
Azerice	Az.	Özbekçe	Özb.

Türkmençe	Türk.	Kazakça	Kaz.
Uygurca	Uyg.	Tatarca	Tat.
Kırgızca	Kırg.		

2. Farmakofitonimlerin kökenbilimsel çözümlemeyi açıklamaya yardımcı olan girdi biçimleri Çizelge 3'te gösterilmektedir:

Çizelge 3. Farmakofitonimlerin kökenbilimsel çözümlemede kullanılan girdi biçimleri

Dilbilimsel karşılığı	Kısaltılmalar	Dilbilimsel karşılığı	Kısaltılmalar
Tahmine dayalı veya tartışmalı dilsel birim	~?	Türeme	<
Alıntı	~	Ses evrimi	<<
İlk kullanım (neologizm)	☀	Synonimum (eşanamlı)	<i>syn.</i>
Tarihte en eski kaynak	*	Ad	<i>ad</i>
Anlamı	+	Sıfat	<i>sıf.</i>
Bileşik sözcük	§	Femininum (adların dişil cinsi)	<i>f.</i>
Bileşik sözcüğün devamı	+	Masculinum (adların eril cinsi)	<i>m.</i>
Eşkökenlik	=	Neutrum (adların nötr cinsi)	<i>n.</i>

*Bu simge bu çalışmada 'tarihte en eski kaynak' anlamında kullanılmıştır.

3. *Avéna satíva* ve *Matricaria chamomilla* farmakofitonimlerin kökenbilimsel çözümlemesi Çizelge 4 ve Çizelge 5'te gösterilmektedir:

Çizelge 4. *Avéna satíva* Farmakofitonimin Kökenbilimsel Çözümlemesi

Bilimsel adı <i>Avéna satíva</i>	Türkçe adı <i>Yulaf</i>	Tıbbi hammaddeler ve bileşenleri (Phytochemical and Ethnobotanical Databases)
<p><i>Oat, oat-grass</i> İng.; <i>hafer, saathafer, even</i> Alm.; <i>avoine</i> Fr.; <i>avena</i> İsp; <i>Ověc</i> R.; <i>Ověc</i> Uk., B; <i>owies</i> Pol.; <i>owes</i> Çek.; <i>oves</i> Sl.; <i>òvac</i> SH; <i>avižà</i> Lit.; <i>àuzà</i> Let.; <i>kaura</i> Fin. (An.: 60; F., III: 113)</p> <p>Çobanyastığı Az., mayçeçäk Uyg., tüymeydağı Kaz., ak güldü, ösümdük Kır., mayçeçäk Özb., çopantelpek Turk., akçäckä Tat. (TLS)</p>	<p>☀ <i>Yulaf</i> sözcüğün yazılı olarak ilk kullanıldığı kaynak: Meninski'nin Thesaurus (1680).</p> <p>i. ~Ar. <i>'lf</i> kökünden gelen <i>'alaf</i> علف 'hayvan yemi olarak kullanılan 'ot' sözcüğünden alıntıdır.</p> <p>(Mukaddimetü'l-Edeb) (1300 yılından önce): <i>otladı yulkular</i>, <i>'alaf yedi kölük</i>).</p> <p>ii. Ak. <i>elēpu</i> (bitki) 'bitmek, kendiliğinden çıkmak, filizlenmek' eylemi ile eş kökenlidir.</p> <p>iii. Stachowski <i>yulaf</i> sözcükbirimin Arapçadan alıntı olduğunu, ama önseste türeyen {yu-} biçimbirimi için tatmin edici açıklaması olmadığını belirtmektedir (2011: 52-53) .</p> <p>iv. a) ~? <i>Yulaf</i> Rumca gelmektedir (GTS).</p> <p>b) Tietze'ye göre <i>yulaf</i> sözcüğü Rumcadan alınmıştır.</p> <p>Türkçedeki diğer isimler:</p>	<p><i>Fructus Avénae</i> — Yulaf tohumu.</p> <p>1,3,4- pentane- tricarboxylic-acid-trimethyl-ester</p> <p>1,3- amino-propyl-pyrrolinium</p> <p>2,2,6- trimethyl-cyclohexanone</p> <p>2-carboxyarabinitol</p> <p>2-methyl-hept-2-en-6-one</p> <p>26-desglucoavenacosides</p> <p>29-ısofucosterol</p> <p>3'-hydroxyavenalumic-acid</p> <p>3,4-dimethoxy-acetophenone</p> <p>3,4-dimethoxy-acetophenone</p> <p>4,5-dihydroxy-7-methoxy-8-cglucosyl-o-rhamnoside</p> <p>4-vinyl-guaiacol</p> <p>(Duke, 1992)</p>

	<p><i>Kültür yulafi, Şifalı yulaf, Ilaf, Ulaf, Yilaf, Yolaf.</i></p> <p>(TS, 2, 2469; BTS, 714; DS, VII, 2464; AAT, 265; GBAA, 33; KMYA, 227; Krş.Y.A., 307, 500; TİYA, 283)</p>	
--	--	--

Çizelge 5. *Matricária Chamomilla* Farmakofitonimin Kökenbilimsel Çözümlemesi

<p><i>camomile, chamomile, daisy</i> İng.; <i>kamill, gänseblumchen</i> Alm., <i>camomille</i> Fr.; <i>margarita</i> İsp; <i>ромашка</i> R.; <i>ромашка, роман, ромен, рум'янок</i> Uk., <i>рамон, руменка, ромон, рамонак</i> B.; <i>rumianek</i> Pol.; <i>heşmanek, kamilky</i> Çek.; <i>roman, kamilica</i> Sl. (Bud.: 254)</p> <p><i>yulaf</i> Az., <i>sulu</i> Uyg., <i>sulı</i> Kaz., <i>sulu</i> Kır., <i>süli</i> Özb., <i>süle</i> Türk., <i>solı</i> Tat.</p>			
Bilimsel adı <i>Matricária chamomilla</i>	Türkçe adı <i>Papatya</i>	Tıbbi hammaddeler ve bileşenleri (Phytochemical and Ethnobotanical Databases)	Tıbbi özellikler
<p>1. Cins – <i>Matricaria</i></p> <p>i. <i>Matricaria</i>, ae f. <i>matrix</i>, <i>icis</i> f. ‘rahim’ sözcükleri <i>mater</i>, <i>tris</i> f. ‘anne’ sözcükten türemiştir.</p> <p>☀ <i>Matricaria</i> terimi ilk olarak XVIII yüzyılda Alman botanikçi Galler tarafından kullanıldı (Svetliçnaya ve Tolok, 2003).</p> <p>2. Tür – <i>chamomilla</i></p> <p>i. <i>chamomilla</i> (χαμαίμηλον), ae f. (syn. <i>chamaimēlon</i>, <i>chamaemēlon</i>) Yun. <i>Cham</i> (χαμαί) ‘yerde olan, aşağıda’</p>	<p>Anlam ilişkisi açık değildir.</p> <p>i. a) <i>Papatya</i> Rumcadan alınmıştır (GTS, TBKKS);</p> <p>b) Tietze’ye göre <i>papatya</i> sözcüğü Rumcadan alınmıştır (Meyer, 1893: 67).</p> <p>ii. ~? Yun. <i>Papadiá</i> παπαδιά ‘papaz karısı’ sözcüğünden alıntı olabilir; ancak bu kesin değildir:</p> <p>a) <i>babadya</i> ‘aynı</p>	<p><i>Flores Chamomillae</i> Çiçek tablası⁴.</p> <p>Çiçek: alpha-bisabolol</p> <p>Bitki: 2,4-dihydroxybenzoic-acid 2,5-dihydroxybenzoic-acid 3,4-dihydroxycinnamic-acid 3-carene 3-hydroxy-2-</p>	<p>Yatıştırıcı, idrar söktürücü, iştah açıcı, ağrı kesici.</p> <p>(Demirezer, 2007: 129; Baytop, 1984: 312)</p>

⁴ Papatya çiçekleri uçucu yağ (% 0.2-1), rezin acı madde ve fenolik bileşikler (flavonlar, kumarin) içermektedir. Uçucu yağ içinde kamazulen, terpenik ve seskiterpenik (bisabolol, bisabololoksit gibi) bileşikler bulunmaktadır. Papatya çiçeklerinden yüz yirminin üzerinde bileşen tanımlanmıştır (Mann ve Staba, 1986). Çiçek başlarının yaklaşık %10'u ile hazırlanan reçinedeki aminoasitler, polisakkaritler ve doymuş yağ asitleri saptanmıştır. Çiçeklerin uçucu yağ bileşeni kültürü yapılan türlerde ortalama %0,42 oranında bulunmuştur. Uçucu yağın ana bileşenleri abisabolol terpenoidleri ve onların oksitlerini (<%78) ve kamazulen (%1-1.5) dahil azulenleri içermektedir (Matos vd., 1993; Mimica-Dukic vd., 1993; Stanev vd., 1996; Pino vd., 2002).

ve <i>melon</i> (μήλον) ‘elma’ sözcüklerinden türemiştir.	anlamda’ (Filippo Argenti, Regola del Parlare Turco (1533) b) <i>papadya</i> : papaz karısı; aynı anlamda. (Meninski, Thesaurus, 1680) iii. Türkçede de kullanılan Farsça <i>babūna/babūnac</i> (papata) sözcüğünden kontaminasyon düşünülebilir. Türkçedeki diğer isimler: <i>Adi papatyā. Ak baba. Ak babaçça. Ak babaç. Ak bubaç. Ak bubeşçe. Babuçça. Babunç. Bebisçe. Bobaççe. Boğaz çiçeği. Bubaçça. Bubeşçe. Bubeşçe. Kelkız çiçeği. Mayıs papatyası. Tıbbi papatyā. Sahici papatyā.</i> (TS, 2, 1760; TBAS, 222; BTS, 509; ETA, II, 307)	methylidenebutyric-acid-angelate 4-hydroxy-3-methoxybenzoicacid 4-methoxybenzoic-acid 6,3-dimethoxyquercetin 6,7-dimethoxyquercetin 6-hydroxy-luteolin-7-glucoside 6-methoxykaempferol (Kameoka ve Nakai, 1987: 1119-1122)	
---	--	---	--

* *Chamomilla* sözcüğü Yunanca bitki ve hayvan adlarının Latince karşılıklarını veren terimleme çalışmaları yapan Yunan filozof Plinius’un çalışmalarında ilk kez kullanılmıştır. Dioskorid ve Plinius *melon* sözcüğünün papatyanın kokusu elma kokusuna benzediğinden aldığını düşünmektedirler (Gray, 1821: 49, 66).

SONUÇ

Bu araştırmada, nörolojik tedavilerde kullanılan bazı şifalı bitkiler dilbilimsel açıdan incelenmiş, *fitonimler* anlambilim ve kökenbilim açısından ele alınmıştır: kökeni, tarihi ve bu bitkilerin farmakolojik özellikleri incelenmiştir. Fitonimlerin sözlüksel dizginin dış çevresinde bulunması ve devingen kullanım alanının dışında bulunmasından dolayı bu konuda yapılan araştırmaların günceliği önem taşımaktadır.

Farmakofitonimler, dilbilim alanında önemli dil birimleri arasında yer almaktadır ve araştırılması tıbbi terminolojiye katkı sağlamaktadır. Farmakolojik özellikleri taşıyan bitki adları için *farmakofitonim* terimi Türk alanyazıda ilk kez bu çalışmada kullanılmaktadır. Bu terimi kullanmaya uygun görülmesi özel alan terminoloji konu ile ilgili bir paylaşım yapıldığında ortak dil kullanıldığı için aktarımı kolaylaştırması ve kullanılan ifadeler

IAAOJ International Anatolia Academic Online Journal

açısından o konuya özellik katacağı görüşünden doğmaktadır. Çalışmanın amacı, bilimsel botanik terminolojinin ve diyalektik sözcüklerin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen *farmakofitonimler* hakkında kapsamlı bir araştırmanın gereksinimi ve önemini belirlemektir.

Çalışmamızda örnek olarak seçilen *Avena sativa* ve *Matricaria chamomilla* farmakofitonimlerin kökenbilimsel çözümlemesi yapılarak hangi dilden geldiği, Türkiye Türkçesinde bulunan karşılıkları ve kökenleri araştırılmıştır. Verilen kökenbilimsel çözümleme örneği ‘Şifalı bitki terminolojisi ve tarifi’ eğitim kılavuzu ve ‘Nörolojik alanında kullanılan farmakofitonimlerin etimoloji sözlüğü’ün taslağı olarak düşünülmektedir.

Türk diline hizmet edeceğini düşündüğümüz bu çalışma ve sözlük önerisi Dilbilim, Etnobotanik, Farmakoloji, Eczacılık ve diğer bilim alanlarda çalışmayı sürdüren bilim insanları ve öğrencileri için faydalı olacak; bitki adları araştırma konusu olan diğer çalışmalara da kaynak sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Akar, A. (2009). Ağız Sözlükleri: Yöntem ve Sorunlar II. Turkish Studies - Türkoloji Araştırmaları Dergisi: 4/8.
- Aksan, D. (1999). Türkçenin Gücü. Ankara: Bilgi Yayın Evi
- Aksan, D. (2009). Her Yönüyle Dil. Ankara: TDK
- Alkayış, M. F. (2007). Türkiye Türkçesinde Bitki Adları (Doktora Tezi). Kayseri: T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Baytop, T. (1994). Türkçe Bitki Adları Sözlüğü (TBAS). Ankara: Nobel Yan.
- Baytop, T. (1984). Türkiye’de Bitkiler ile Tedavi. Ankara: TDK Yayınları.
- Bedevian, A. K. (1936). Illustrated Polyglottic Dictionary of Plant Names. Cairo.
- Boissier, E. Flora Orientalis . <https://doi.org/10.5962/bhl.title.20323>
- Bugayev, İ.V. (2010). Nauçniye i Narodniye Nazvaniya Rasteniy i Gribov. Tomsk: TML-Press.
- Demirezer, L.Ö. (2007). Tedavide Kullanılan Bitkiler. Ankara: Nobel Yan.
- Duke, J.A. (1992). Handbook of Phytochemical Constituents of GRAS Herb and Other Economik Plants. Boca Raton, FL. CRC Press.
- Duran, A. (1998). Türkçede Bazı Bitki Adlarının Veriliş Sebepleri. Ankara: Türk Dili (555).
- Esad Şerefeddin (Köprülü). (1912).Nebatat-ı Saydalaniye. İstanbul.
- Gülensoy, T. (2007). Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü (KBS). Ankara: TDK Yayınları.

IAAOJ International Anatolia Academic Online Journal

Gray, S.F. (1821). Natural Arrangement of British Plants. <https://doi.org/10.5962/bhl.title.43804>

Honigberger, J.M. (1852). Thirty-Five Years in the East. London.

Hüseyin Kazım Kadri. (1943) Türk Lügati. Ankara: TDK Yayınları.

Kameoka, H., Nakai, K. (1987). Components of Essential Oil From the Root of Glycyrrhiza-Glabra. Nippon Gogeikagaku Kaishi: 61(9).

Karol, S., Suludere, Z., Ayvalı C. (2010). Biyoloji Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.

Kaşgarlı Mahmud. (2006). Divanü Lûgat-it-Türk (DLT).(Atalay, B. çevirisi). Ankara: TDK Yayınları.

Kuun, G. (1880). Codex Cumanicus . Budapestini.

Küçükler, P. (2010). Lûgat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları (LME). Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (3/11).

Mehmed Ali Paşa. (1901). Nebatat-ı Tıbbiye. İstanbul.

Meyer, G. (1893). Türkische Studien. 1. Die Griechischen und Romanischen Bestandtheile im Wortschätze des Osmanisch- Türkischen.

Mohammad Emin, Amıragalı Ali Koç. (2016). Ekim Zamanı ve Azot Uygulamalarının Mayıs Papatyasının (*Matricaria chamomilla* L.) Verim ve Uçucu Yağ Üretimine Etkileri. Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Dergisi (47/1).

Nadelyaeva, D.M. ve diğ. (1969). Drevnetyurkskiy slovar (DTS). Leningrad: Nauka.

Hauenschild, I. (1989). Türksprachige Volksnamen für Kräuter und Stauden mit den Deutschen, Englischen und Russischen Bezeichnungen (TVKS). Wiesbaden.

Osmanlıca-Türkçe Bahçe ve Bitki Sözlük Denemesi (BBSD) <http://www.middleeastgarden.com/garden/english/>

Önler, Z. (1990). 14 ve 15. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri. Harvard: Journal of Turkish Studies: Volume 14.

Önler, Z. (1998). XIV-XV Yüzyıl Türkçe Tıp Metinlerinin Dili ve Söz Varlığı. Ankara: Kebikeç.

Önler, Z. (2000). Revnak-ı Bustan, Ankara: TDK Yayınları.

Rubtsova, O.G. (2015). Nazvaniya rastenit v raznostrukturnih yazıkah. (Doktora Tezi). Çeboksarı. <http://www.dslib.net/sravnit-jazykoved/nazvaniya-lekarstvennyh-rastenij-vraznostrukturnyh-jazykah.html>

Salih Efendi. (1865). İlm-i Hayvanat ve Nebatat. İstanbul: Matbaa-i Amire.

Sevgi, E., Kızılaslan, Ç. (2013). Bir İsim Çok Bitki - Mayasıl Otu. Avrasya Terim Dergisi: 1 (1).

Supersanskaya, A. B. (1973). Obşaya Teoriya İmeni Sobstvenogo. Moskova: Nauka.

IAAOJ International Anatolia Academic Online Journal

Şahin, H. (2007). Câmi'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri. Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları: Volume 2/2.

Tietze, A. (2002). Tarihi ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati. İstanbul: Simurg.

TDK, Büyük Türkçe Sözlük (BTS) <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

TDK, Güncel Türkçe Sözlük (GTS). <http://www.tdk.gov.tr>

TDK, Türkiye Türkçesi Ağızlar Sözlüğü. <http://tdkterim.gov.tr/ttas/>

Türkçe Sözlük (TS). (1988). Ankara: TDK Yayınları.

Varbot, J.J., Juravlev, A.F. (1998). Kratkiy Ponyatiyno-Terminologičeskiy Spravočnik po Etimologii i İstoričeskiy Leksikologii. Moskova: RAN.

Veysman, V. (1899). Greçesko-ruskiy slovar. Sankt-Petersburg.